

İSTANBUL MEDENİYET
ÜNİVERSİTESİ

EDEBİYAT FAKÜLTESİ
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

GEÇMİŞTEN BUGÜNE TÜRK YAZININDA KADININ TEMSİLİ ÇALIŞTAYI

13 Şubat 2021
13:30

Çalıştay Düzenleme Kurulu:

Dr. Öğr. Üyesi Betül ÖZBAY
Arş. Gör. Dr. Süreyya PEKŞEN
Arş. Gör. Dr. Sezin Seda ALTUN
Arş. Gör. Dr. Fatma ÖZKAN KURT
Arş. Gör. Dr. Pınar SEL

Meeting ID: 998 3868 1667
Passcode: 630737

ÖZET KİTAPÇIĞI

Açılış

13.30-13.50

Prof. Dr. Muharrem DAYANÇ, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü Başkanı, İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Çalıştay Programı

I. Oturum

14.00-14.15

Doç. Dr. Erman GÖREN, Eskiçağ Dilleri ve
Kültürleri Bölümü, İstanbul Üniversitesi

“Aristophanes’in *Kadın Mebuslar*’ında Toplumsal
Roller ve Cinsel Kimlikler”

14.15-14.30

Dr. Öğr. Üyesi Betül ÖZBAY, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü, İstanbul Medeniyet Üniversitesi

“Tarihin Çehresiz ve Dilsiz Kadınlarını Anlamak”

14.30-14.45

Dr. Öğr. Üyesi Esmâ ŞAHİN ÖZTAŞ, Türk Dili ve
Edebiyatı Bölümü, İstanbul Medeniyet Üniversitesi

“Latifi Tezkiresinden Şairlerin Kadınlarla
Münasebetlerine Dair Anekdötler”

14.45-15.00

Arş. Gör. Dr. Pınar SEL, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü, İstanbul Medeniyet Üniversitesi

“Runik Harfli Metinlerde Kadına İlişkin Sözcükler
Üzerinden Kadın Algısı”

15.00-15.15

Doç. Dr. Şehnaz BİÇER, Geleneksel Türk Sanatları
Bölümü, Marmara Üniversitesi

“Doğu Tasvir-Resim Sanatında Kadın Figürlerinde
Mekân ve Konum İlişkisi Üzerine Düşünceler”

II. Oturum

15.30-15.45

Dr. Öğr. Üyesi Neşe IŞIK, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü, İstanbul Medeniyet Üniversitesi

“Kültürel Bellekte Sözsüz İletişim, Motiflerin Dili:
Türk Halı/Kilim Motiflerinde Mitolojik Semboller”

15.45-16.00

Arş. Gör. Dr. Süreyya PEKŞEN, Türk Dili ve
Edebiyatı Bölümü, İstanbul Medeniyet Üniversitesi

“Panoramik Bir Bakışla Klasik Türk Şiirinde Kadın”

16.00-16.15

Dr. Öğr. Üyesi Funda GÜVEN, Kazak Dili ve Türk
Dünyası Çalışmaları Bölümü, Nazarbayev
Üniversitesi

“Orhan Pamuk’un Romanlarında Kadınların
Temsili”

16.15-16.30

Arş. Gör. Dr. Fatma ÖZKAN KURT, Türk Dili ve
Edebiyatı Bölümü, İstanbul Medeniyet Üniversitesi

“Türkçede Kadınının Temsilinde Hayvan
Metaforları”

16.30-16.45

Arş. Gör. Dr. Sezin Seda ALTUN, Türk Dili ve
Edebiyatı Bölümü, İstanbul Medeniyet Üniversitesi

“Bir Karanlığın Tercümesi: Sevgi Soysal Yapıtlarında
Kadınlık Durumları”

16.45-17.15

Değerlendirme ve Kapanış

ARISTOPHANES'İN *KADIN MEBUSLAR*'INDA TOPLUMSAL ROLLER VE CİNSEL KİMLİKLER

Doç. Dr. Erman GÖREN

**Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü,
İstanbul Üniversitesi**

ÖZET

Klasik Atina tiyatrosunun tartışmasız en önemli simalarından biri olan Aristophanes, özellikle üç eserinde (*Lysistrata*, *Thesmophoria Kutlayan Kadınlar* ve *Kadın Mebuslar*) “kadın temsili” konusunda bir hayli malzeme sağlayacak komedyalar sahne koymuştur. Bunların ikisi, özellikle ülkemizde, muhtemelen içeriklerindeki yoğun müstehcenlik nedeniyle, *Şalvar Davası* (1983) gibi Yeşilçam uyarlamalarına bile ilham kaynağı olarak gündemi meşgul eden *Lysistrata*'nın gölgesinde kalmış, uzun süre tercüme dahi edilmemiştir. *Kadın Mebuslar* Platon'un *Devlet*'inden de önce sahneye çıkan bir komünist ütopya olması hasebiyle dikkati çekmesine rağmen, en az onun kadar sunduğu ters yüz edilmiş toplumsal roller ve cinsel kimliklerle de Yunan edebiyatının en özgün örneklerinden biridir. Öyle ki *Kadın Mebuslar*, kılık değiştirerek erkek gibi görünmeden, erkek kılığında kadınlığını ağzından kaçırmaya, kadının erkeğin cinsel şiddetini iktidarı

ele geçirince kendi uhdesine almasına kadar varan, roller ve kimliklerin değiş tokuşunun sahnelendiği bir komedyadır. Bu toplumsal rollerin ve cinsel kimliklerin edebi formda yeniden tartişmaya açılmasının Aristophanes'te örtük bir siyasi polemiğin aygıtı olması ise bu rengarenk edebiyat eserini bir kat daha ilgi çekici kılmaktadır.

TARİHİN ÇEHRESİZ VE DİLSİZ KADINLARINI ANLAMAK

Dr. Öğr. Üyesi Betül ÖZBAY

**Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul
Medeniyet Üniversitesi**

ÖZET

Kadın ve erkek sözcükleri hem kişilerin biyolojik cinsiyet farklılıklarını hem de toplumsal cinsiyet rollerini anlatan kavramlardır. Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetten farklı olarak belirli kalıplar içindeki toplumsal rol tanımlamalarını ifade eder. Ayrıca, toplumun bir kadın veya erkek nasıl olmalıdır, nasıl davranmalıdır, nasıl giyinmelidir, nasıl konuşmalıdır, ne yapmalıdır gibi birtakım idealize edilmiş kalıplarına göre toplumdaki erkek veya kadın bireyleri şekillendirir. Aslında toplumsal cinsiyet insan tarafından inşa edilmiş, yapay bir kavram olmasına rağmen, toplumun pek çok üyesi farkında bile olmadan bu gibi kişilik modelleriyle sınırlandırılmış hayatlar yaşamaya ve bunu son derece doğal kabul etmeye devam ederler. Bu noktada özellikle dünyanın büyük çoğunluğunda hâkim olan patriarşik yapılar, kadınları sözde medeni dünyanın arka bahçesinde var olmaya iterler. İnsanlık tarihinde ataerkil düzenin tam olarak ne zamandan itibaren yaygınlaştığı belirsiz olsa da ilk çağların ana tanrıçaları, yerlerini

zamanla ataerkil inanç ve yaşayış biçimine bırakmıştır. Üstelik bu dönüşüm, yeryüzünün birbirine oldukça uzak coğrafyalarında hemen hemen aynı dönemlerde, taş devrinin sonlarında (MÖ 8000-5500) meydana gelmiştir. Bilhassa, MÖ 3600'den sonra yazılı tarihin de başlamasıyla kadın yavaş yavaş resmî tarih kayıtlarında sönükleşmiş ve ancak kendine semboller dünyasında yer bulabilmiştir. Dahası, bu sessiz temsil, sadece Türk toplumunda değil pek çok toplumda 19. yüzyılda başlayan kadınların hak arayışı hareketlerine kadar güçlenerek devam etmiştir. Öte yandan, özellikle Sanayi Devrimi ile birlikte Avrupa ve Amerika'da ata soyluluk ve ataerkillik düzenlerinin sorgulanmasıyla başlayan süreçte toplumun atadığı cins kimliklerinin kısıtlayıcılığı ve dengesizliği üzerine yapılan çeşitli çalışmalarla çoğu toplumun dikkati, cinsiyetler arası eşitsizliğe çekilmiş ve yerleşmiş çarpık düzen yavaş da olsa değişmeye başlamıştır. Çeşitli dönemlerde, oldukça farklı dinlere inanmış Türk halklarında, kadının yeri ve temsili konusu ise dinin toplumdaki cinsiyet algısını nasıl şekillendirdiğinin anlaşılabilmesi için hem Türk hem de dünya tarihi için araştırmaya değerdir. Sunumumuzda toplumsal cinsiyet rolleri, farklı uygarlıklardaki kadın haklarının tarihi, Eski Türk hukuk vesikalarında yer alan kadınların hukuki haklarının görünümü ve Paleolitik çağlarda bulunmuş Venüs heykelcikleri üzerinden anaerkilliğin tarihine kısa bir bakış ve dişilik

sembollerinin Türk geleneksel dokumacılığına yansımaları üzerinde kısaca durulmuştur.

**LATİFİ TEZKİRESİNDEN ŞAİRLERİN
KADINLARLA MÜNASEBETLERİNE DAİR
ANEKDOTLAR**

Dr. Öğr. Üyesi Esmâ ŞAHİN ÖZTAŞ

**Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul
Medeniyet Üniversitesi**

ÖZET

Latifi (896/1491-990/1582)'nin *Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ* (953/1546) adlı eseri Anadolu sahasında Sehî Bey'in *Heşt Bihişt*'inden sonra kaleme alınmış ikinci tezkire olmakla birlikte yöntem, içerik ve şairler hakkındaki değerlendirmeleri bakımından tezkire yazma geleneğinde bir çağır açmış ve kendinden sonraki yazarlara model olmuştur. Latifi, eserinde şairlerle ilgili temel biyografik bilgi, edebî tenkit ve değerlendirmeler dışında “mutayebe” ve “latife” gibi küçük ara başlıklarla veya “rivâyet olunur ki” şeklinde başlayan kalıp ifadelerle birçok şairin kişiliğine, özel hayatlarındaki davranış ve tutumlarına dair bilgilere yer verir. Genellikle metindeki tekdüzeliği kırmak için yer verilen bu anekdotlar zaman zaman içerdikleri mizahi anlatım sebebiyle okuyucuyu eğlendirme işlevi de görür. Latifi bu bağlamda eserinde bazı şairlerin kadınlarla olan münasebetlerinden, bir şairin bir kadınla yaşadığı bir olaydan yahut genel olarak kadınlara

karşı tutum ve davranışlarından söz eder. Kadınlardan ve kadınlara düşkün olanlardan hazzetmeyen Fehmî, yaşlı bir kadının hilesine uğrayan Hâtifi, kadınlara benzememek için renkli, süslü ve şık kıyafetler giyinmeyi reddeden Garîbî, hasta gözüyle toz sürme satarken bir kadının hazırcevaplığıyla zor durumda kalan Şeyhî bunlar arasındadır. Şair biyografileri arasına sıkıştırılmış bu anekdotlar dönemin yaşantısı, zihniyeti ve kadınlara bakışı hakkında fikir vermesi bakımından dikkat çekicidir. Öte yandan bu anlatılar zaman zaman kadınların hileleri üzerine kurulu “mekr-i zenân” hikâyelerini anımsatırken anlatılanlar üzerinden verilen mesajlar şairlerin divan yahut mesnevilerinde beyitler arasına serpiştirdikleri ikazlarla ve pendnamelerdeki nasihatlerle örtüşmektedir.

RUNİK HARFLİ METİNLERDE KADINA İLİŞKİN SÖZCÜKLER ÜZERİNDEN KADIN ALGISI

Arş. Gör. Dr. Pınar SEL

**Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul
Medeniyet Üniversitesi**

ÖZET

Toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları Türkiye’de akademik anlamda 80’li yılların sonlarında başlamıştır. Bu çalışmalar toplumda kadının yerinin belirlenmesi ve toplumsal cinsiyet sorunlarının çözümlenmesi bakımından büyük önem arz etmektedir. Bu araştırmalar kapsamında hem günümüz toplumlarında hem de eski toplumlarda kadın algısının belirlenmesine çalışılmaktadır. Toplumların kadın algısını en açık şekilde belirten kültürel öğelerden biri dildir. Bu bakımdan, kadınların dilde ne şekilde yer bulduğunu gösteren çalışmalar, toplumların kadına bakışını da ortaya koymaları bakımından ilgi çekicidir. Bu çalışmada, Moğolistan Bölgesi ve Yenisey Bölgesi Yazıtlarında *kadın* kavram alanına giren *aga, ana, ebçi, eçe, eke, eşilik, katun, kelin, kız, koduz, kunçuy, ög, yutuz* sözcükleri bağlam içerisinde birlikte kullanıldıkları diğer sözcüklerle beraber incelenecektir. Bu sayede, yalnızca metinler

zerinden Eski Türk toplumunun kadına bakışı değerlendirilecektir.

DOĞU TASVİR-RESİM SANATINDA KADIN FİĞÜRLERİNDE MEKÂN ve KONUM İLİŞKİSİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Doç. Dr. Şehnaz BİŐER

**Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Marmara
Üniversitesi**

ÖZET

Doğu tasvir sanatı, Asya'dan Anadolu'ya uzanan, Hindistan ve Arap yarımadasını da içine alan çok geniş bir coğrafi alanda, farklı medeniyet ve dinlerde çağlar boyu kendine has bir anlatım dili geliőtirmiőtir. Bu tasvir dili, resmedilenin açıkça görölmesini sağlayan çoklu bir perspektif ile karanlıkta kalan hiçbir yerin olmadığı, yani ışık ile gölgenin kullanılmadığı temel kurallar içerir. Ayrıca resimde kullanılan öğelerin ana hatları tercih edilerek, ağırlıklı olarak çizgisel bir anlatımla da konunun apaçık izleyenle buluşması hedeflenmiştir. Tebliğimizde, kendi disiplinde farklı bir bakış açısıyla yüzyıllardır süregelen bu sanatın tasarım kuralları göz önüne alınarak, kadın figürlerinin mekândaki konumları değerlendirilecek ve toplumdaki yerleri hakkında ipuçları yakalanmaya çalışılacaktır.

II. OTURUM

KÜLTÜREL BELLEKTE SÖZSÜZ İLETİŞİM, MOTİFLERİN DİLİ: TÜRK HALI/KİLİM MOTİFLERİNDE MİTOLOJİK SEMBOLLER

Dr. Öğr. Üyesi Neşe IŞIK

**Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul
Medeniyet Üniversitesi**

ÖZET

Halk kültürü ürünlerinin büyük bir çoğunluğu sözlü olarak yaratılmıştır. Halkın ortak ruhunu yansıtan destanları, efsaneleri, halk hikâyeleri, manileri, türküleri vd. incelendiğinde Türk milletinin gelenek ve görenekleri, inanışları, kutsalları gibi pek çok değerleri bulmak mümkündür. Milletten kendisini yansıttığı bu kültür değerlerinin bir kısmı zaman içinde yazıya geçirilerek dünden bugüne köprüler kurmuştur. Halkın doğal bir süreçle oluşturduğu bu ürünlerde kadın olgusu birlikte olduğu kadar ayrı ayrı değerlendirilmesi gereken bir özelliğe sahiptir. Halk kültürü içerisinde değerlendirilen kültür değerlerinden biri de geleneksel el sanatlarıdır. Taşınabilir maddî kültür değerlerimiz arasında büyük bir öneme sahip olan geleneksel el sanatlarımızdan Türk halı ve kilimleri, onu dokuyan kadının veya kadınların motiflerindeilmekilmek

duygularını işlediği bir görsellik şöleni sergiler. Halı ve kilimlerdeki motifler onu dokuyan Türk kadının kültürel hafızasında asırların ötesinden bugünlere taşıdığı çözümlenmeyi bekleyen sembolik dilidir. Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan geniş bir coğrafyaya yayılmış olan Türk milletlerinin yaşam biçimi ve felsefesi, günümüze kadar etkileyiciliğini ve değerini koruyan halı ve kilimlerinde yer alan renk ve motiflerle pek çok sanat eserine de ilham kaynağı olmuştur. Bu açıdan bakıldığında, Türk halıları kültürel mirasımızda çok özel bir konuma sahiptir. Bu kıymetli miras Avrupalı krallar, kraliçeler, prensler, prensesler, Papa da dahil olmak üzere din adamları arasında zenginlik sembolü olarak görülmüş, Avrupalı ressamlar, özellikle 14. yüzyıldan itibaren, Türk halılarını tablolarında tasvir etmişlerdir. Türk kadının sembolik dili olan halı ve kilim motifleri; onların duygu ve düşünce dünyalarını, milletinin dinî ve millî değerlerini, mitolojik unsurlarını yansıtmaları bakımından incelenmesi son derece büyük bir öneme sahiptir.

PANORAMİK BİR BAKIŞLA KLASİK TÜRK ŞİİRİNDE KADIN

Arş. Gör. Dr. Süreyya PEKŞEN

**Türk Dili ve Edebiyat Bölümü, İstanbul
Medeniyet Üniversitesi**

ÖZET

Yaklaşık altı asır boyunca yaşamış köklü bir gelenek olan klasik Türk şiirinde kadın varlığının başlıca iki boyutu vardır: Ataerkil bir toplumda, erkeklerin ezici çoğunlukla hâkim oldukları bu gelenek içerisinde poetik üretime katkı sağlayan aktif özne olarak kadınlar ve poetik üretim sürecinde şairin malzemesi ve pasif nesnesi olarak kadınlar. Klasik Türk şiirinde cinsiyet odaklı çalışmaların ağırlıklı olarak ilk kategori üzerinde yoğunlaştığı; kimi zaman da iki kategorinin sentezlendiği görülmektedir. Şiirin muhatabı olarak sevgilinin/memduhun cinsiyetine yönelik tartışmalar da araştırmacıların odağında yer bulmuştur. İkinci kategoriye dahil edilebilecek olan bu bildiriyle geleneğe mensup şairlerin “kadın” a genel bakış açısını ortaya koyan mevcut çalışmalara başta divanlar ve mesneviler olmak üzere manzum eserlerden seçilen beyitler aracılığıyla katkı sağlanması amaçlanmaktadır. İskender Romansı'nın Ahmedî tarafından 14. yüzyılda vücuda getirilmiş Osmanlı versiyonu olan

İskendernâme başta olmak üzere bu gelenekte kadınlara dair hâkim bakış açısının olumsuz olduğu dikkati çekmektedir. Adem ile Havva'nın yaratılışlarına ve Cennet'ten kovuluşlarına dair Kuran'daki ayetlerin açıklığına rağmen, kadın aleyhine çarpıtmaların etkisiyle şairler erkeğin eğri kaburga kemiğinden yaratılan Havva soyunun "eğri karakterli" ve ilk günahın azmettiricisi olarak "şeytan kadar şerli" olduğu üzerinde âdeta ittifak etmiş gibidirler. Akıl kıtlığı, güvenilmezlik ve aşka liyakatsizlik gibi yakıştırmalar da manzumelerde sıklıkla tekrarlanmaktadır. Vefasızlık, gösteriş düşkünlüğü, kahpelik, huysuzluk, namertlik, boşboğazlık, sivridillilik, edepsizlik gibi sıfatlarla olumsuzlanan kadın, bu gelenekte âdeta "eksik bir erkek" olarak tasvir edilmektedir. Kadın cinsel organı, erkeğinki kadar olmasa bile, hezel mahiyetindeki manzumelerin malzemesi olabilmıştır. "Kadını ar zapt etmez, er zapt eder", "avrattan vefa, zehirden şifa" gibi meseller ve "kadınlar hamamı" gibi deyimler de şairlerin dilinde manzum olarak yerini bulmuştur. Çekişme hâlinde olan erkek şairlerin yekdiğerinin eşi ya da ilişkisi üzerinden birbirlerini hicvettikleri de görülmektedir. Fethedilen toprakların ve mağlup edilen düşmanların yatakta pasif konumda olan kadınla benzeştirildiği beyitler, Tanzimat devri Batı-Doğu ilişkisinin bir evlilik ya da cinsel birleşme olarak değerlendirilmesinin öncülü durumundadırlar. Eserlerinde poetik görüşlerini cinsiyetçi ifadelerle

ortaya koyan şairlerin yanı sıra poetik yaratıda kadın doğurganlığını ve emzirmeyi eğretilen şairler de vardır. Dinî-tarihî kadın şahsiyetler ve Âşık Paşa'nın *Garîb-nâme*'sinde olduğu gibi salih amel ve ibadette erkekle eşit tutulan kadınlar bir yana bırakılırsa, klasik Türk şiirinde kadının kötü imajının son derece yerleşik olduğu; taranan metinlerin sayısı arttıkça bu imajın perçinlendiği görülmektedir.

ORHAN PAMUK'UN ROMANLARINDA KADINLARIN TEMSİLİ

Dr. Öğr. Üyesi Funda GÜVEN

**Kazak Dili ve Türk Dünyası Çalışmaları
Bölümü, Nazarbayev Üniversitesi**

ÖZET

Kadın karakterler romanlarda çoğunlukla, toplumun kendilerine sunduğu veya kendilerinden beklemediği modeller ile ilişkili olarak yerini bulur. Romanlardaki kadın karakterler, kadınların gerçek hayatta kendilerine yüklenen kadın rolleri yani ideal kadın olma ile kadınların kendi olma gerilimi arasında yaşadıkları ikilemi romanlarda da gösterirler. Bu bildiride Orhan Pamuk'un eserlerinde kadın bedeninin temsili ele alınacaktır. Bir erkek yazarın çağdaş kadını yansıttığı eserlerinde kadın temsili post-modern terminolojideki “bulanıklık” ve “belirsizlik” terimleri ile açıklanacaktır. Pamuk'un romanlarında anne, sevgili veya eş olarak görünen kadın karakterler nihayetinde Kırmızı Saçlı Kadın adlı romanında fiziksel bir yönü ile yerini alırken anlatıcının sentaks ve semantikteki belirsizlikleri nasıl kullandığı ve anlatısında bilinçli olarak bulanıklığı nasıl sağladığı anlatım tekniklerinin analizi ile açıklanacaktır. Nihayet, sosyal bilimlerdeki travma teorisi çerçevesinde, anlatım tekniğinden kaynaklanan

kadın karakterlerin bulanıklığının ve üslupta kendisini gösteren belirsizliğin Orhan Pamuk'un diğer romanlarındaki kadın modellerinde aranması üzerine gelişen argümanlar üzerinde tahliller yapılacaktır.

TÜRKÇEDE KADININ TEMSİLİNDE HAYVAN METAFORLARI

Arş. Gör. Dr. Fatma ÖZKAN KURT

**Türk Dili ve Edebiyatı, İstanbul Medeniyet
Üniversitesi**

ÖZET

Geleneksel yaklaşımlarda metaforun temel işlevinin söze güzellik, canlılık katmak olduğu düşünülür ve bu nedenle metafor sadece dilde stilistik bir özellik olarak değerlendirilirdi. Ancak metaforun sadece dilsel alanla sınırlı olmadığı iddiası, 1980'lerin başında Lakoff ve Johnson tarafından bilişsel temele dayalı bir teori ile ortaya konulur. Kavramsal metafor teorisi olarak anılan bu teoride metaforun günlük yaşamımızda yoğun bir biçimde yer aldığı ve zihinsel bir alandan diğer alana kavramsallaştırmalar olduğu görüşü savunulur (Lakoff ve Johnson, 2003). Bu alanlar, hedef alan ve kaynak alandır. Hedef alanı ve kaynak alanı kavramsal metafora katılan iki özel alan olarak belirten Kövecses (2010:4), bir kavramsal alanın metaforik ifadelerle anlaşılmasını sağlayan alanı kaynak alan ve bu yol ile anlaşılacak alanı ise hedef alan olarak adlandırır. İnsanların özellikle hayvanların (varsayılan) özellikleri açısından sıklıkla anlaşıldığı (Kövecses, 2010: 19) metaforlarda kaynak alanda hayvan alanı, hedef

alandaki kavramsallaştırmalardan meydana gelen metaforlar, alanyazında *hayvan metaforları* (animal metaphors) olarak anılır ve bu tür metaforlar dünya dillerinde yaygın biçimde bulunmaktadır (ayrıntılı bilgi için bkz. Hsieh 2006; Talebinejad& Dastjerdi 2005; Wang& Dowker 2008; Chen &Chen 2011). Söz konusu metaforlar, toplumsal cinsiyet bağlamında da ele alınmakta ve kadın-erkek boyutunda değerlendirilmektedir. Kadın ve erkek cinsiyetlerinin metaforik olarak nasıl kavramsallaştırıldığına ele alındığı bu araştırmalarda (López Rodríguez 2009; Fontecha& Catalán 2011; Silaški 2013, 2015) kültürel değişkenlerin toplumsal cinsiyet üzerindeki etkisi de irdelenmektedir. Eldeki bu çalışmanın amacı Türkçede kadın cinsiyetinin metaforik olarak kavramsallaştırılmasında kullanılan hayvan adlarını derlem temelli bir yöntem ile ortaya koymaktır. Bu amaca yönelik olarak Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük (2011) ve Büyük Argo Sözlüğünden (1990) tespit edilen hayvan adları, Türkçe Ulusal Derlemi (TUD) bağımlı dizin görünümüyle aracılığıyla incelenecektir. Böylelikle hem Türkçede kadının kavramsallaştırılmasında kullanılan hayvan adları tespit edilecek hem de bu hayvanların olumlu ve olumsuz (hem fiziksel hem karakteristik) yanları ile kadının temsilinde nasıl kullanıldığı gösterilecektir. Aynı zamanda Türk kültürünün toplumsal cinsiyet üzerindeki etkisi

tespit edilen kavramsal metaforlar üzerinden tartışılacaktır.

BİR KARANLIĞIN TERCÜMESİ: SEVGİ SOYSAL YAPITLARINDA KADINLIK DURUMLARI

Arş. Gör. Dr. Sezin Seda ALTUN

**Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul
Medeniyet Üniversitesi**

ÖZET

Toplumsal cinsiyet rollerine dayalı ayrımcılığın dünyada 1960'lı yıllarda geniş çaplı bir hareket dahilinde sorgulanır olması, söz konusu meselenin Türk edebiyatında özellikle '68 kuşağı yazarlarının eserlerinde sorunsallaştırılmasını da beraberinde getirmiştir. Bu kuşağın önemli temsilcilerinden Sevgi Soysal, bilhassa kadın meselesi konusundaki duyarlılığı, toplumda geleneksel cinsiyetçi roller ile öğretilmiş düşünüş ve davranış kalıplarına karşı sorgulayıcı, eleştirel, kimi zaman da başkaldıran tutumu ile öncü bir rol üstlenmiştir. Kadının, cinsiyet rollerinden sıyrılarak özgürlüğünü kazanma, varoluşunu kendi iradesi, arzuları, istekleri, yönelim ve tercihleriyle gerçekleştirme mücadelesi yazarın tüm yapıtlarında güçlü bir izlek olarak yer almaktadır. Bu çalışmada, Sevgi Soysal'ın roman ve öykülerindeki kadın temsilleri üzerinde durulacak ve kadınlık durumları toplumsal cinsiyet bağlamında incelenecektir.